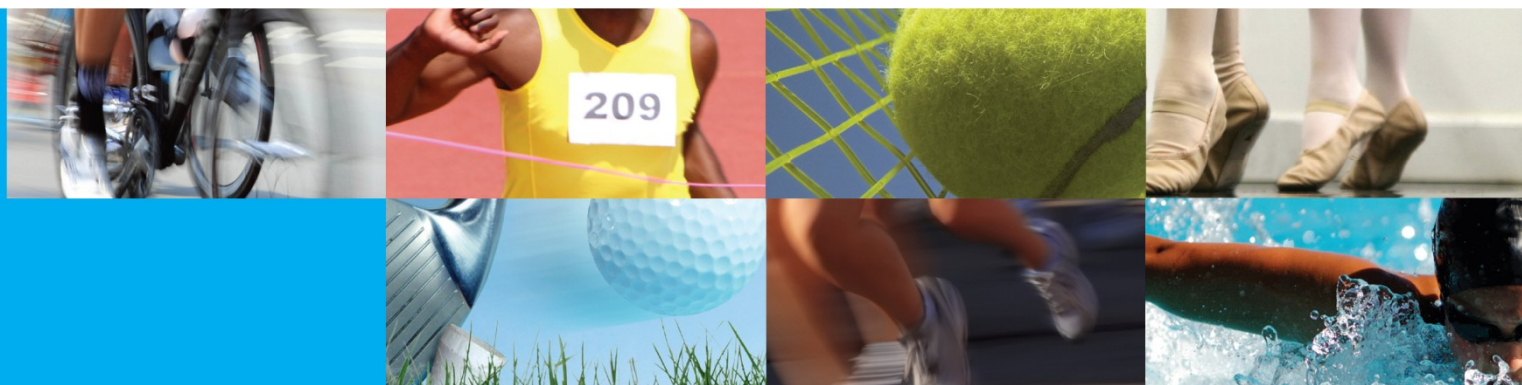

Verenigingsmonitor Delft 2013

Harold van der Werff

Janine van Kalmthout

Verenigingsmonitor Delft 2013

in opdracht van de gemeente Delft en de Sportraad van Delft

**Harold van der Werff
Janine van Kalmthout**

© *Mulier Instituut*
Utrecht, september 2013

*Mulier Instituut
sociaal-wetenschappelijk sportonderzoek*

*Postbus 85445
3508 AK Utrecht*

*t 030-7210220
e info@mulierinstituut.nl
i www.mulierinstituut.nl*

Inhoudsopgave

1.	Inleiding	5
2.	Beleid	7
2.1	Beleidsplannen, speerpunten en financiën	7
2.2	Knelpunten	13
2.3	Samenwerking	14
3.	Verenigingskader	17
4.	Ledenbestand	21
5.	Conclusie	25
	Bijlage I Achtergronden sportverenigingen	27

1. Inleiding

Aanleiding

De gemeente Delft heeft veel informatie over de verenigingen die deelnemen aan het MVV-traject (Maatschappelijk Verantwoord Verenigen) en weet zodoende goed hoe deze ervoor staan. Om een goed beeld te krijgen van álle verenigingen in Delft hebben de gemeente Delft en de Sportraad besloten een lokale verenigingsmonitor uit te laten voeren. Hiermee kan inzicht worden verkregen in de knelpunten van verenigingen, de mogelijkheden van sportverenigingen om te participeren in beleidsprojecten en ook waar ondersteuning nodig is om te bewerkstelligen dat verenigingen kunnen blijven bijdragen aan de beleidsdoelstellingen¹

Onderzoeksopzet

De lokale Verenigingsmonitor is samengesteld op basis van de landelijke Verenigingsmonitor. De vragenlijst bestaat uit 22 vragen. In de monitor is beknopt aandacht voor de relevantste beleidszaken op lokaal niveau: het ledenbestand, de knelpunten voor de vereniging, beleid, financiën, het (vrijwilligers)kader en accommodatie(s).

Door de landelijke Verenigingsmonitor als uitgangspunt te nemen is het mogelijk om de situatie in Delft te vergelijken met de landelijke situatie.

Het onderzoek is uitgevoerd door het Mulier Instituut, sociaal-wetenschappelijk sportonderzoek. Het Mulier Instituut voert jaarlijks ook de landelijke Verenigingsmonitor uit bij een representatief verenigingspanel.

De vragen zijn de verenigingen voorgelegd in de vorm van een webenquête. Voor dit onderzoek heeft de gemeente in samenwerking met het Mulier Instituut 88 verenigingen in Delft uitgenodigd. Van 53 verenigingen zijn de resultaten geanalyseerd: een netto respons van 60%. De onderzoeksgroep vormt niet helemaal een getrouwe afspiegeling van de totale groep Delftse verenigingen die was uitgenodigd voor het onderzoek (bijlage 1). De grote verenigingen zijn iets oververtegenwoordigd en de kleine verenigingen juist enigszins ondervertegenwoordigd in de responsgroep. Met name waar het om gemiddelde aantallen gaat, bijvoorbeeld het aantal vrijwilligers per vereniging, kan dit tot een vertekend beeld leiden. Waar dit aan de orde is wordt er melding van gemaakt in het rapport.

Analyse en rapportage

De verkregen resultaten zijn geanalyseerd en gepresenteerd in dit tabellenrapport. De tabellen zijn voorzien van de nodige toelichtingen. Niet alle verenigingen zijn in staat geweest om alle vragen uit de vragenlijst te beantwoorden. Ook waren bepaalde vragen niet van toepassing op elke vereniging. In de tabellen wordt aangegeven hoeveel verenigingen de desbetreffende vraag hebben beantwoord (bijv. n=53). Deze aantallen kunnen per tabel variëren.

In de tabellen zijn de gegevens uitgesplitst naar relevante onderscheidende kenmerken van de verenigingen. Het gaat hierbij om gegevens die van invloed zijn op het functioneren van de

¹ Gemeente Delft, Nota lokaal gezondheidsbeleid 2013-2016 (mei 2013)

verenigingen, zoals grootte van de vereniging (klein $\leq$ 100 leden; middel(groot) 101 t/m 250 leden en groot $>$ 250 leden) en aard van de sport (binnen-/ buitensport). In bijlage 1 zijn de achtergrondkenmerken van de verenigingen beschreven.

De uitkomsten zijn significant wanneer de verschillen op basis van de achtergrondkenmerken dermate groot zijn dat er op basis van de steekproef niet meer kan worden gesproken van uitkomsten op basis van toeval. In de toelichting bij de tabellen wordt aangegeven welke verschillen tussen groepen van verenigingen significant zijn.

Waar mogelijk wordt in de rapportage een vergelijking gemaakt met gegevens uit de landelijke Verenigingsmonitor².

De hoofdstukken 2 tot en met 4 presenteren de resultaten per thema (beleid, verenigingskader en ledenbestand). Tot slot worden in hoofdstuk 5 in het kort de belangrijkste zaken over het sportverenigingsleven in Delft besproken.

² Kalmthout, Janine van, Werff, Harold van der, Veerman, Hein, Daamen, Tim (2013). SportAanbiedersMonitor 2012 : facts & figures. Arnhem: NOC*NSF/ Mulier Instituut.

2. Beleid

2.1 Beleidsplannen, speerpunten en financiën

Vier op de vijf verenigingen hebben in de afgelopen vier jaar nieuwe voornemens, doelstellingen of plannen met betrekking tot het functioneren van de vereniging / de organisatie van activiteiten in verenigingsverband op papier gezet (tabel 2.1).

Tabel 2.1 Aanwezigheid doelstellingen / plannen op papier verenigingen in de afgelopen 4 jaar (% verenigingen)

	Totaal	Grootte			Aard	
	n=52	Klein n=11	Middel n=13	Groot n=28	Binnensport n=18	Buitensport n=33
Doelstellingen / plannen op papier	81	64	85	86	67	88

Landelijk heeft 59 procent van alle sportverenigingen plannen/doelstellingen op papier gezet. Daarbij steekt Delft, met 81 procent positief af. Ook landelijk blijkt dat met name grote verenigingen een beleidsplan hebben. Grote verenigingen dragen duidelijk bij aan het hoge percentage verenigingen met een beleidsplan in Delft. Mogelijk wordt dit hoge percentage ook ingegeven door het MVV-traject in Delft en de inzet van combinatiefunctionarissen en buurtcoaches waarbij verenigingen meer bezig zijn met hun eigen rol, visie, mogelijkheden en plannen.

De meest genoemde zaken, die op papier zijn gezet, betreffen ledenbehoud en –werving (64%), samenwerking met andere sportverenigingen (52%), behoud en werving van vrijwilligers (50%) en sporttechnische zaken (45%). Ongeveer een derde van de verenigingen heeft een en ander op papier gezet over kwaliteit(sverbetering) van het sportaanbod, jeugd, financiën, communicatie en het sportaanbod (figuur 2.1).

Middelgrote verenigingen (27%) zetten vaker voornemens, doelstellingen of plannen voor specifieke doelgroepen op papier dan grote (4%) en kleine verenigingen (0%).

Een opvallend verschil met de doelstellingen en plannen die verenigingen landelijk formuleren, is de aandacht van de verenigingen voor samenwerking met andere sportverenigingen in Delft. Landelijk is dat onderwerp terug te vinden op plek 11. De top 3 van onderwerpen in het verenigingsbeleid landelijk zijn: op één ledenbehoud en/of -werving, op twee werving en behoud vrijwilligers en op drie financiën.

De beleidsmatige inzet van de gemeente op samenwerking en netwerkvorming o.a. met de sport in de afgelopen beleidsperiode 2009-2012 in Delft is ook terug te vinden op de beleidsagenda van de sportverenigingen.

Figuur 2.1 Onderwerpen die aan de orde komen in de plannen en doelstellingen van verenigingen (% verenigingen met beleidsplannen; n=42)

In de categorie 'anders' noemen verenigingen zaken als: privatisering van het zwembad, verbouwing, jubileum en nieuwe organisatiestructuur.

De beleidsvoornemens staan niet alleen op papier. De meeste genoemde onderwerpen zijn ook terug te vinden in de top3-speerpunten waarvoor de verenigingen zich in het komende jaar gaan inzetten (figuur 2.2). De helft van de Delftse sportverenigingen noemt ledenbehoud en -werving als speerpunt waarvoor het bestuur zich in het komende jaar met name inzet. Ook sfeer en cultuur binnen de vereniging (40%) en behoud en werving van vrijwilligers krijgen de nodige aandacht. Een kwart van de verenigingen noemt de financiën als speerpunt en bij één op de vijf sportverenigingen staat jeugd hoog op de agenda. De samenwerking met andere verenigingen is voor 11 procent een actueel onderwerp.

Ook landelijk zijn werving en behoud van leden en vrijwilligers belangrijke aandachtspunten voor de korte termijn voor verenigingen. De top-5 landelijk wijkt wat betreft de onderwerpen niet af van de Delftse speerpunten bij de sportverenigingen. Met name kleine (73%) en middelgrote verenigingen (85%) richten zich op ledenbehoud en/of ledenwerving. Bij grote verenigingen (28%) is dat beduidend minder het geval. Verder wordt samenwerking met andere sportvereniging(en) meer door middelgrote verenigingen (23%) dan door grote verenigingen (3%) genoemd.

Figuur 2.2 Speerpunten van beleid waar het bestuur zich het komende jaar voor inzet (% verenigingen; n= 53)

Speerpunten die verenigingen in de categorie ‘anders’ noemen zijn: MVV, eigen vervoer en een nieuwe stip op de horizon bepalen.

Bijna alle Delftse sportverenigingen (91%) hebben een groeiambitie (tabel 2.2). De helft van alle verenigingen wil groeien door het accent te leggen op ledenwerving. Eén op de zes sportverenigingen kiest voor een meer defensieve strategie, door juist in te zetten op ledenbehoud. Eén op de vijf sportverenigingen heeft wel de ambitie om te groeien, maar heeft

(nog) geen specifiek beleid om dat te realiseren. 9 procent van de verenigingen heeft geen groeiambitie.

Ook landelijk heeft 90 procent van de sportverenigingen een groeiambitie. Maar de Delftse verenigingen zijn meer dan gemiddeld in Nederland gericht op het realiseren van de groei door ledenwerving. Landelijk wil 32 procent van de sportverenigingen groei realiseren door ledenwerving.

Tabel 2.2 Groeiambitie bij verenigingen (% verenigingen)

	Totaal	Omvang			Aard	
		Klein	Middel	Groot	Binnen-sport	Buiten-sport
	n=53	n=11	n=13	n=29	n=18	n=34
Ja, we willen groeien, voornamelijk door leden te werven	53	45	62	52	50	53
Ja, we willen groeien door voornamelijk leden te behouden	17	18	8	21	11	21
Ja, we willen groeien maar hebben geen speerpunten voor wat betreft ledenwerving, ledenbehoud of bepaalde leeftijdsgroep	21	27	31	14	39	12
Nee, we willen niet groeien	9	9	0	14	0	15
Totaal	100	100	100	100	100	100

Ruim de helft van de Delftse sportverenigingen (56%) omschrijft de financiële positie van de vereniging als (zeer) gezond (tabel 2.3). Eén op de drie heeft een redelijk gezonde financiële positie en bij 10 procent is die minder gezond of zelfs zorgwekkend.

Landelijke rapporteert 65 procent van de verenigingen een gezonde financiële positie.

Tabel 2.3 Financiële positie van de club (% verenigingen)

	Totaal	Omvang			Aard	
		Klein	Middel	Groot	Binnen-sport	Buiten-sport
	n=52	n=11	n=13	n=28	n=18	n=33
Zorgwekkend	4		8	4		6
Minder gezond	6	9		7	6	6
Redelijk	35	27	31	39	39	33
Gezond	44	64	38	39	50	42
Zeer gezond	12		23	11	6	12
Totaal	100	100	100	100	100	100

Ruim de helft van de verenigingen (58%) heeft jaarlijks een positief resultaat en één op de drie verenigingen slaagt erin om binnen de begroting, dus zonder de reserves aan te spreken, onverwachte uitgaven te kunnen betalen (tabel 2.4).

Hoewel niet statistisch significant, zijn de verschillen in de mate waarin sprake is van een jaarlijks positief financieel resultaat tussen kleine en grotere verenigingen opvallend.

Tabel 2.4 Financiële situatie (percentage (helemaal) mee eens; % verenigingen)

	Totaal	Omvang			Aard	
		Klein	Middel	Groot	Binnen-sport	Buiten-sport
	n=52	n=11	n=13	n=28	n=15	n=29
De vereniging heeft jaarlijks een positief financieel resultaat	58	73	46	57	56	58
De vereniging heeft (zonder reserves aan te spreken) altijd ruimte binnen haar begroting voor onverwachte uitgaven (tegenvallers of leuke extraatjes)	35	55	38	25	33	33

Landelijk heeft de helft van de verenigingen ruimte in de begroting voor onverwachte uitgaven en heeft driekwart een sluitende begroting.

Bij bijna driekwart van de sportverenigingen in Delft is de opkomst bij trainingen, instuiven en toernooien en dergelijke hoog (tabel 2.5). Bij grote verenigingen is dat meer het geval dan bij middelgrote. Verder zegt een kwart van de Delftse verenigingen erin te slagen om ook specifieke groepen (allochtonen, minder validen etc.) goed te bereiken.

Een derde van de verenigingen meent dat sportverenigingen er zijn om hun leden leuk te laten sporten en niet meer dan dat. Driekwart vindt van zichzelf dat de vereniging er eentje van vrijwilligers is en dat dit zo dient te blijven.

Over de accommodatie hebben de verenigingen het volgende te zeggen: de helft van de verenigingen vindt dat de eigen accommodatie in goede staat is en een derde oordeelt dat dit juist niet het geval is. De helft van de verenigingen zegt met (het aantal beschikbare uren in) de huidige accommodatie op de huidige locatie nog jaren vooruit te kunnen. Ook hier heeft één op de drie verenigingen een tegengestelde mening. Ten slotte geeft de helft van de sportverenigingen aan dat zaken als financiering, huur, onderhoud, beheer, exploitatie en privatisering van de accommodatie en/of het clubhuis naar wens verlopen en helder zijn.

Tabel 2.5 De vereniging als organisatie (percentage (helemaal) mee eens; % verenigingen)

	Totaal	Omvang			Aard	
		Klein	Middel	Groot	Binnen-sport	Buiten-sport
	n=52	n=11	n=13	n=28	n=18	n=33
De opkomst bij trainingen, instuiven en toernooien en dergelijke is hoog	71	64	38	89	67	73
De vereniging weet ook specifieke groepen (allochtonen, minder validen enz.) goed te bereiken	25	27	23	25	39	18
Sportverenigingen zijn er om hun leden leuk te laten sporten en niet meer dan dat	31	45	31	25	44	21
Dit is een vereniging van vrijwilligers en dat moet zo blijven	77	82	62	82	78	76
De accommodatie is in goede staat	48	27	46	57	44	48
Met (het aantal beschikbare uren in) de huidige accommodatie op de huidige locatie kunnen we nog jaren vooruit	52	45	46	57	39	61
Zaken als financiering, huur, onderhoud, beheer, exploitatie en privatisering van de accommodatie en/of het clubhuis verlopen naar wens en zijn helder	46	36	31	57	33	55

Ondanks het feit dat de verschillen in percentages tussen binnen- en buitensport niet statistisch significant zijn, vallen toch een paar zaken op. Met name de verschillen in het accommodatiegebruik op de langere termijn en de visie op de exploitatie en beheer vallen in het oog.

Landelijk zijn de verenigingen positiever over de situatie ten aanzien van de accommodatie. Rond twee derde van de verenigingen is positief over onderwerpen die verband houden met de accommodatie.

2.2 Knelpunten

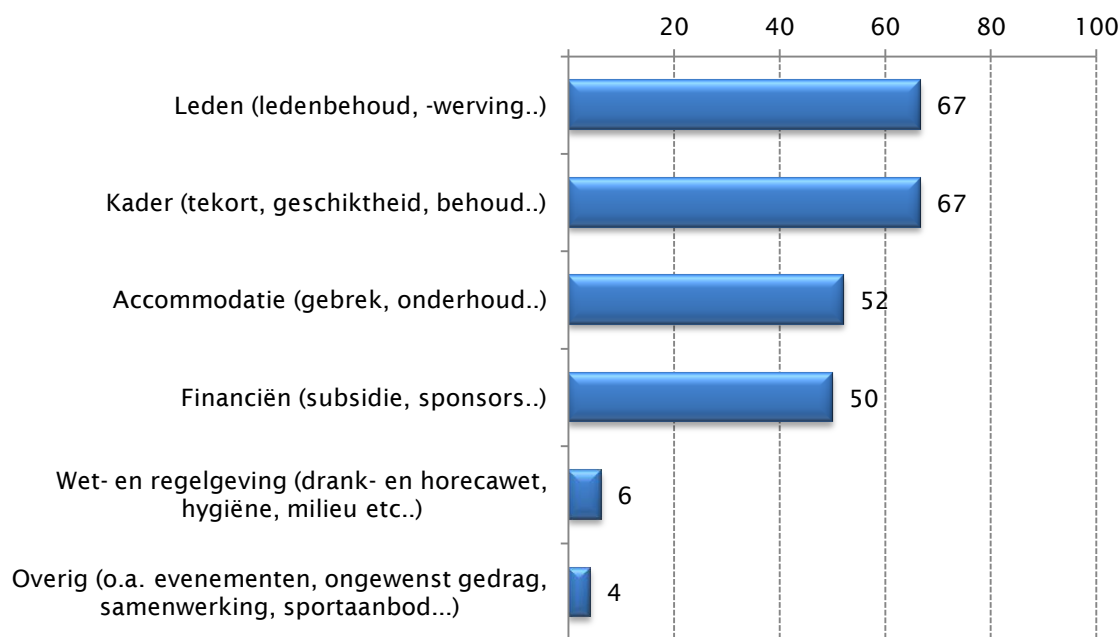
Bijna alle sportverenigingen in Delft (91%) ervaren één of meer knelpunten (tabel 2.6).

Tabel 2.6 Verenigingen met knelpunten (% verenigingen)

	Totaal n=53	Klein n=11	Grootte Middel n=13	Groot n=29	Aard Binnensport n=18	Buitensport n=34
Knelpunten	91	82	92	93	94	88

Twee derde van de verenigingen met knelpunten noemt ledenbehoud en ledenwerving als knelpunten (figuur 2.3). Evenveel verenigingen wijzen op allerlei knelpunten wat betreft het kader. De helft van de verenigingen ervaart knelpunten ten aanzien van de accommodatie(s) en ongeveer evenveel verenigingen wijzen op financiële knelpunten. Ook landelijk ervaren de meeste verenigingen knelpunten op het terrein van leden (78%) en kader (61%). Landelijk ervaren verenigingen minder knelpunten wat betreft de accommodatie(s) (33%).

Figuur 2.3 Onderkende knelpunten (% verenigingen met knelpunten; n=48)

2.3 Samenwerking

In Delft werkten nagenoeg alle verenigingen (94%) het afgelopen jaar (seizoen) met een andere organisatie samen (tabel 2.7).

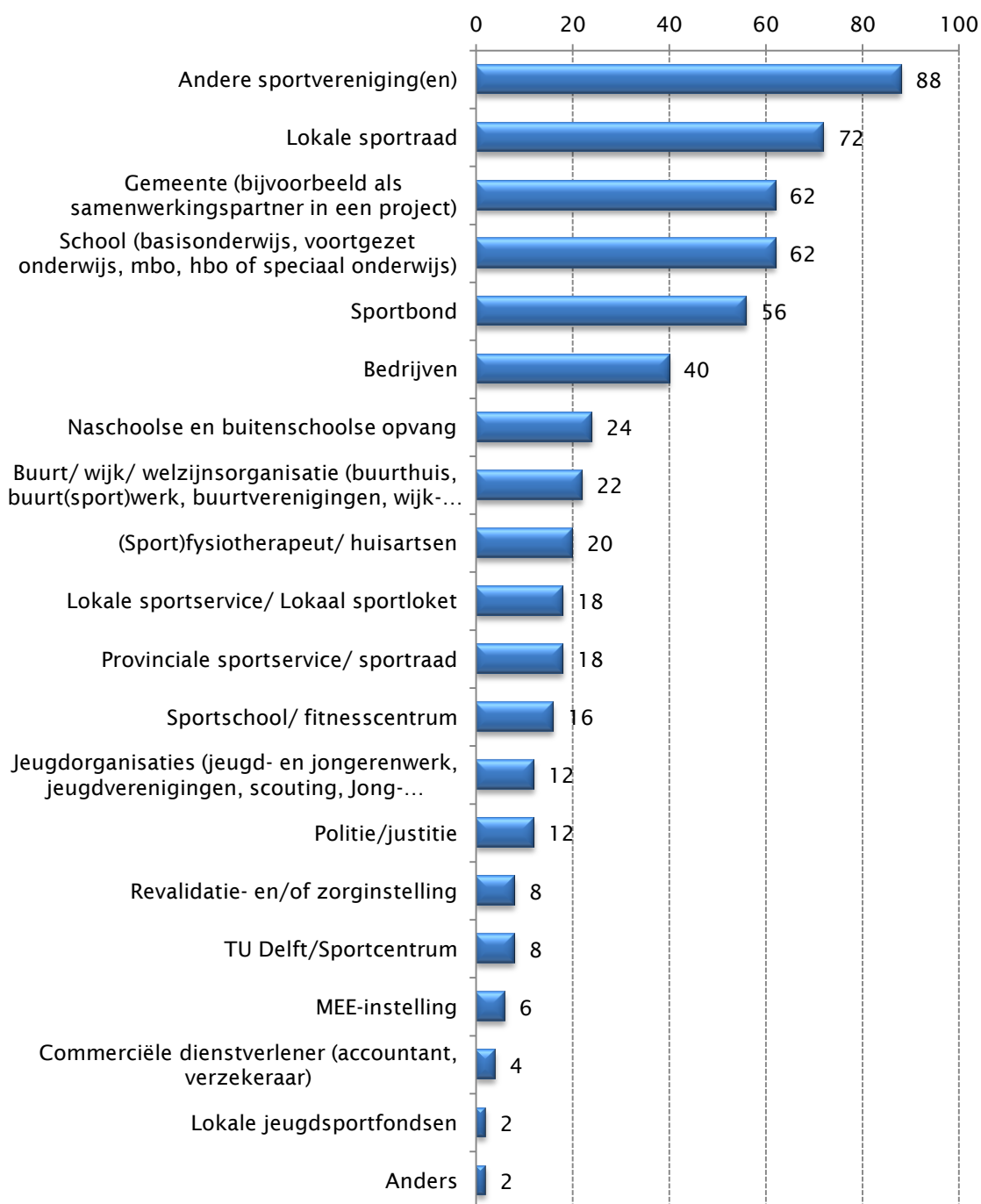
Tabel 2.7 Verenigingen die samenwerken (% verenigingen)

	Totaal n=53	Klein n=11	Grootte Middel n=13	Groot n=29	Aard Binnensport n=18	Buitensport n=34
Samenwerking	94	91	85	100	94	94

In verreweg de meeste gevallen betreft het een samenwerking met een andere sportvereniging (figuur 2.4). De lokale sportraad, de gemeente, een school en een sportbond worden in meer dan de helft van de gevallen genoemd als samenwerkingspartner.

Landelijk werkt 88 procent van de verenigingen samen met andere partijen. In vergelijking met de landelijke cijfers werkt een groter aandeel van de Delftse sportverenigingen samen met andere organisaties zoals sportverenigingen (NL 57%), school (NL 47%), de lokale sportraad (NL 16%). Maar er is ook meer samenwerking met minder traditionele samenwerkingspartners als buitenschoolse opvang en wijkorganisaties (NL 14%), bedrijven (NL 12%) en (sport)fysiotherapie/huisarts (NL 11%).

Figuur 2.4 Samenwerkingspartners (% verenigingen dat samenwerkt; n=50)

3. Verenigingskader

Gemiddeld telt een Delftse sportvereniging 86 vrijwilligers en twee betaalde medewerkers (tabel 3.1). Daarmee komt het totaal aantal medewerkers per vereniging uit om 88. Dit aantal steekt schril af tegen het landelijk gemiddelde van 48 vrijwilligers in een vereniging. Het hoge Delftse gemiddelde wordt verklaard door de oververtegenwoordiging van grote verenigingen in de responsgroep. Het gemiddeld aantal vrijwilligers per vereniging zal in Delft lager liggen dan 86. Vanzelfsprekend is er samenhang tussen het aantal medewerkers en de omvang van de vereniging. Bij grote verenigingen zijn er meer vrijwilligers actief dan bij kleinere verenigingen. Verder valt op dat er in de buitensport meer vrijwilligers aan de verenigingen zijn verbonden dan in de binnensport. Daarbij dient te worden opgemerkt dat de buitensportverenigingen gemiddeld ook beduidend groter zijn dan de binnensportverenigingen.

Tabel 3.1 Gemiddeld aantal vrijwilligers en betaalde medewerkers bij Delftse sportverenigingen (gemiddelde aantallen)

	Totaal	Omvang			Aard	
		Klein	Middel	Groot	Binnen-sport	Buiten-sport
	n=51	n=10	n=13	n=28	n=15	n=28
Vrijwilligers	86	14	40	133	35	115
Betaalde medewerkers	2		1	2	1	2
Totaal	88	14	41	135	36	116

Een kwart van de sportverenigingen in Delft zegt voldoende vrijwilligers te hebben en niet op zoek te zijn naar nog meer vrijwilligers (tabel 3.2). De helft zegt voor nu te beschikken over voldoende vrijwilligers, maar wel op zoek te zijn naar nieuw bloed. Een vijfde van de sportverenigingen heeft een vrijwilligerstekort. Ook landelijk meldt een vijfde van de verenigingen een vrijwilligerstekort en is de helft nog op zoek naar vrijwilligers ondanks dat er voldoende vrijwilligers zijn.

Tabel 3.2 Beschikking over voldoende vrijwilligers bij Delftse sportverenigingen (% verenigingen)

	Totaal	Omvang			Aard	
		Klein	Middel	Groot	Binnen-sport	Buiten-sport
	n=53	n=11	n=13	n=29	n=18	n=34
Ja, we zijn niet op zoek naar vrijwilligers	26	45	31	17	28	24
Ja, maar we zijn ook nog op zoek naar vrijwilligers	53	45	46	59	61	50
Nee	21	9	23	24	11	26
Totaal	100	100	100	100	100	100

Twee derde van de sportverenigingen in Delft heeft voldoende trainers, maar bij een derde zijn dat er te weinig (tabel 3.3).

Tabel 3.3 Beschikking over voldoende trainers bij Delftse sportverenigingen (% verenigingen)

	Totaal	Omvang			Aard	
		Klein	Middel	Groot	Binnen-sport	Buiten-sport
	n=53	n=11	n=13	n=29	n=18	n=34
Voldoende trainers	64	82	62	59	61	65
Tekort aan trainers	36	18	38	41	39	35

Een derde van de verenigingen heeft geen openstaande vacatures voor vrijwilligers of betaalde medewerkers (tabel 3.4). Een kwart heeft wel openstaande vacatures, maar die zijn niet voor cruciale functies binnen de vereniging. Een derde heeft dergelijke vacatures wel voor cruciale posities. Een zeer klein deel heeft momenteel té veel vacatures. Grotere verenigingen hebben meer te maken met openstaande vacatures dan kleine verenigingen en dat betreft ook vaker vacatures op cruciale posities.

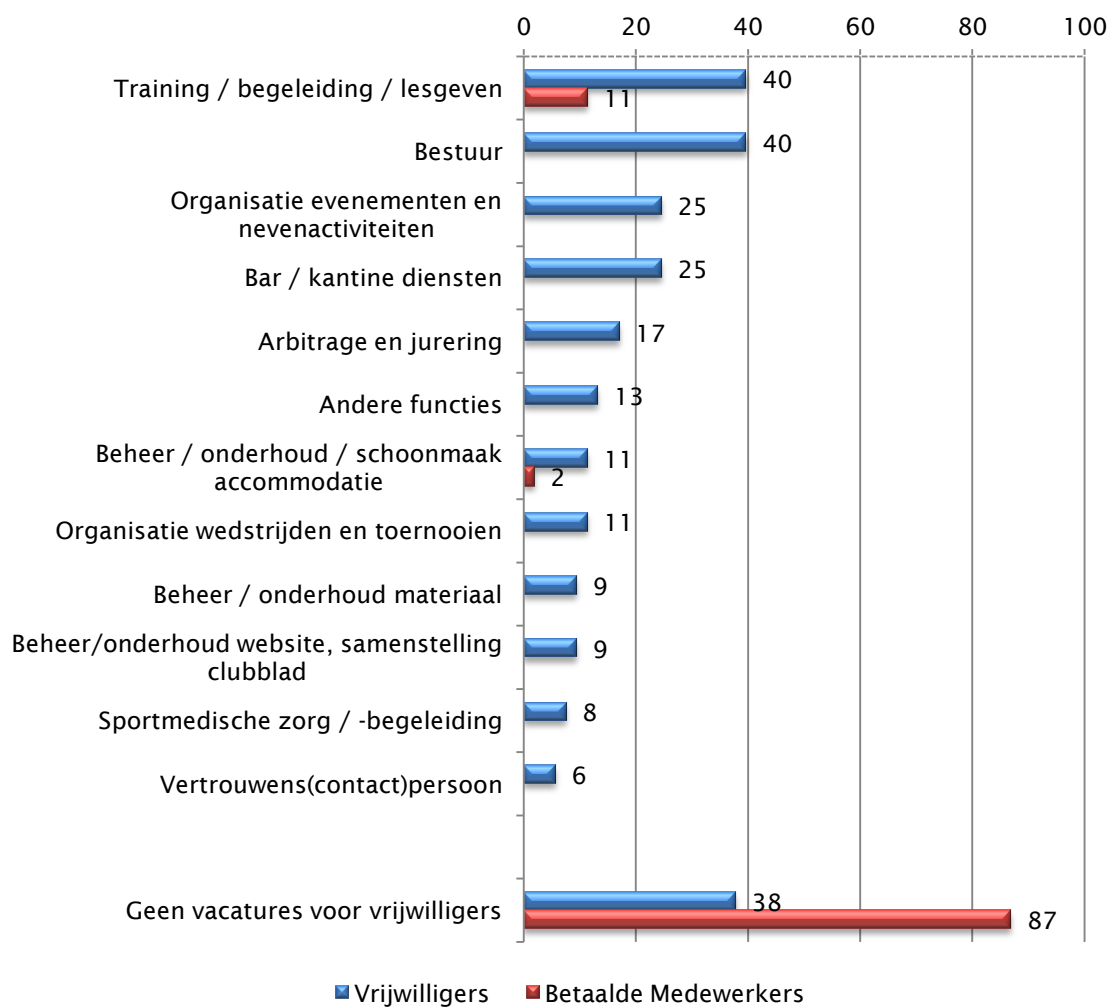
Tabel 3.4 Openstaande vacatures bij Delftse sportverenigingen (% verenigingen)

	Totaal	Omvang			Aard	
		Klein	Middel	Groot	Binnen-sport	Buiten-sport
	n=53	n=11	n=13	n=29	n=18	n=34
We hebben geen enkele vacature	36	73	46	17	50	29
Enkele vacatures maar niet op cruciale posities	26	18	31	28	22	26
Enkele vacatures en op cruciale posities	36	9	15	55	28	41
Te veel vacatures	2		8			3
Totaal	100	100	100	100	100	100

Aan de verenigingen is ook gevraagd voor welke functies zij vacatures hebben. Duidelijk naar voren komt dat de vacatures er met name voor vrijwilligers zijn. Maar een beperkt deel heeft (ook) vacatures voor betaalde krachten (figuur 3.1). Veel kleine verenigingen (75%) hebben geen vacatures voor vrijwilligers. Onder grote verenigingen is dat anders (21%).

Wat betreft de vacatures voor vrijwilligers heeft 40 procent van de sportverenigingen vacatures voor functies die verband houden met training, begeleiding en lesgeven. Met name grote verenigingen (55%) hebben dergelijke vacatures. 40 procent van de verenigingen heeft vacatures voor bestuurlijke functies. Bij grote verenigingen (62%) komen dergelijke vacatures meer voor. Verder heeft een kwart van de verenigingen vacatures voor de organisatie van evenementen en nevenactiviteiten. Ook heeft een kwart vacatures voor bar- en kantinediensten. Wat betreft de vacatures voor betaalde krachten valt op dat er daarvan weinig zijn, maar als die er zijn, geldt dat met name voor training, begeleiding en lesgeven.

Figuur 3.1 Functies en werkzaamheden waarvoor vrijwilligers en betaalde medewerkers worden gezocht (% verenigingen met dergelijke openstaande vacatures)

4. Ledenbestand

Gemiddeld telt een Delftse sportvereniging 373 leden, waarvan 319 sportende leden en 54 niet-sportende leden (tabel 4.1). Deze gemiddelde verenigingsgrootte is vertekend door de oververtegenwoordiging van grote verenigingen in de responsgroep. Het landelijk gemiddelde ligt op 195 leden per sportvereniging³.

Er zijn aanzienlijke verschillen tussen de verenigingen. De kleinste verenigingen tellen enkele tientallen leden en de grootste hebben meer dan duizend leden. Buitensportverenigingen zijn gemiddeld ongeveer twee keer zo groot als binnensportverenigingen.

Tabel 4.1 Gemiddeld aantal leden bij Delftse verenigingen

	Totaal	Omvang			Aard	
		Klein	Middel	Groot	Binnen-sport	Buiten-sport
	n=47	n=10	n=11	n=26	n=16	n=30
Sportende leden	319	53	160	488	201	383
Niet-sportende leden	54	15	19	84	22	71
Totaal	373	68	179	572	223	453

Het ledenbestand van verenigingen is geen statisch bestand, maar kent een zekere dynamiek. In tabel 4.2 staat het gemiddeld aantal af- en aanmeldingen. Het gemiddeld aantal af- en aanmeldingen verschilt sterk naar omvang van de vereniging en naar aard. Het *percentage* afmeldingen is echter voor elk van de categorieën bij omvang en aard van de vereniging min of meer gelijk. Datzelfde geldt ook voor het *percentage* aanmeldingen.

Als wordt gekeken naar het totaal aantal af- en aanmeldingen, komt naar voren dat het aantal leden van sportverenigingen met 2 procent is gestegen ten opzichte van een jaar eerder. De groei kan met name worden toegeschreven aan de grote verenigingen.

Tabel 4.2 Af- en aanmeldingen in het aantal leden bij Delftse verenigingen (gemiddelde aantallen en in procenten ten opzichte van het aantal leden in september 2012)

	Totaal	Omvang			Aard	
		Klein	Middel	Groot	Binnen-sport	Buiten-sport
	n=52	n=11	n=12	n=29	n=14	n=30
Aantal afmeldingen (gem)	38	8	20	57	20	46
Aantal aanmeldingen (gem)	45	8	20	70	21	52
% afmeldingen	11	11	12	11	10	12
% aanmeldingen	13	11	12	14	10	13

³ Smink, Klaas, Veldhoven, Nicolette van (2012).
Ledental NOC*NSF over 2011. Arnhem: NOC*NSF.

Verder is gekeken naar de ontwikkeling in het aantal leden. Per vereniging is gekeken naar het saldo af- en aanmeldingen (tabel 4.3). Bij een kwart is het totaal aantal leden gedaald, bij één op de vijf sportverenigingen zijn de af- en aanmeldingen precies aan elkaar gelijk en de helft van de verenigingen zag het aantal leden groeien.

Tabel 4.3 Ontwikkeling in het aantal leden bij Delftse verenigingen (% verenigingen)

	Totaal	Omvang			Aard	
		Klein	Middel	Groot	Binnen-sport	Buiten-sport
	n=52	n=11	n=12	n=29	n=17	n=34
Afgenomen	27	45	25	21	29	26
Gelijk gebleven	19	18	42	10	24	18
Toegenomen	54	36	33	69	47	56
	100	100	100	100	100	100

Van de verenigingen heeft 9 procent een ledenstop en 15 procent heeft een wachtlijst.

Tabel 4.4 Delftse sportverenigingen met een ledenstop en/of wachtlijst (% verenigingen)

	Totaal	Omvang			Aard	
		Klein	Middel	Groot	Binnen-sport	Buiten-sport
	n=52	n=11	n=13	n=29	n=15	n=30
Ledenstop	9	9	8	10	0	10
Wachtlijst	15	9	8	21	7	13

De meeste Delftse sportverenigingen (89%) hebben één of meer allochtone leden (tabel 4.5). Gemiddeld zijn er 26 allochtone leden per vereniging. Omvang en aard van een sportvereniging hebben geen invloed op het percentage allochtone leden.

Tabel 4.5 Allochtone leden bij Delftse sportverenigingen (gemiddelde aantallen en in procenten ten opzichte van het aantal leden)

	Totaal	Omvang			Aard	
		Klein	Middel	Groot	Binnen-sport	Buiten-sport
	n=53	n=11	n=13	n=29	n=15	n=30
% verenigingen met allochtonen	89	64	92	97	83	91
Gemiddeld aantal allochtonen (alle ver.)	26	5	15	40	21	28
Gemiddeld aantal allochtonen (ver. met allochtone leden)	29	8	17	41	26	31
% allochtonen (alle ver.)	8	7	8	8	11	6
% allochtonen (ver. met allochtone leden)	9	11	9	9	13	7

Ruim de helft van de reguliere sportverenigingen⁴ heeft leden met een handicap of met een chronische ziekte (tabel 4.6). Landelijk heeft 45 procent van de verenigingen leden met een handicap. Gemiddeld heeft een vereniging vier gehandicapte en vijf chronisch zieke leden. Als alleen wordt gekeken naar verenigingen met dergelijke leden, liggen de betreffende aantallen en percentages net iets hoger.

Tabel 4.6 Delftse verenigingen met leden met een handicap of chronische aandoening (gemiddelde aantallen en in procenten ten opzichte van het aantal leden)

	Totaal	Omvang			Aard	
		Klein	Middel	Groot	Binnen-sport	Buiten-sport
	n=52	n=11	n=13	n=29	n=17	n=34
% verenigingen	56	73	50	52	59	53
<i>Alle verenigingen</i>						
Gemiddeld aantal leden met handicap	4	2	3	5	2	4
Gemiddeld aantal leden met chronische ziekte	5	2	8	4	5	4
% leden met handicap	1	1	1	1	1	1
% leden met chronische ziekte	2	1	4	1	3	1
<i>Verenigingen met gehandicapte óf chronisch zieke leden</i>						
Gemiddeld aantal leden met handicap	6	2	6	9	4	8
Gemiddeld aantal leden met chronische ziekte	8	2	17	8	9	8
% leden met handicap	2	3	3	1	2	2
% leden met chronische ziekte	3	3	8	2	5	2

Bijna alle verenigingen hebben leden die aan een formele of officiële competitie deelnemen (tabel 4.7). Gemiddeld doet meer dan de helft van de leden aan een dergelijke competitie mee. Bij grotere verenigingen is het aandeel competitiepelers groter dan bij kleine verenigingen.

⁴ Verenigingen voor aangepast sporten zijn buiten beschouwing gelaten.

Tabel 4.7 Deelname aan een formele of officiële competitie (%)

	Totaal	Omvang			Aard	
		Klein	Middel	Groot	Binnen-sport	Buiten-sport
	n=50	n=10	n=12	n=28	n=17	n=32
% verenigingen met competitie spelers	98	90	100	100	100	97
% competitie spelers in de vereniging	58	38	54	66	61	54

Ongeveer één op de drie verenigingen heeft topsporters en/of topsporttalenten. Gemiddeld zijn er bij een vereniging met topsporters en/of topsporttalenten twaalf van deze leden (tabel 4.8). Bij grotere verenigingen zijn er meer topsporters of -talenten dan bij kleinere verenigingen.

Tabel 4.8 Topsporters en topsporttalenten in de vereniging

	Totaal	Omvang			Aard	
		Klein	Middel	Groot	Binnen-Sport	Buiten-sport
	n=53	n=11	n=13	n=29	n=15	n=30
% verenigingen	38	18	38	45	39	38
Gem. aantal leden (ver. met deze leden)	12	5	6	16	14	12

Jeugdleden vormen 18 procent van het totaal aantal leden binnen een vereniging. Jongeren (12-22 jaar) en jongvolwassenen (23-44 jaar) maken elk voor een kwart deel uit van de vereniging. 19 procent (45-64 jaar) hoort tot de oudere volwassenen en 13 procent tot de pensioengerechtigden (65 jaar en ouder).

Bij grotere verenigingen is het aandeel jeugdleden en jongeren hoger dan bij kleine verenigingen. Daar zijn relatief veel oudere leden (tabel 4.9). Door de oververtegenwoordiging van grote verenigingen in de responsgroep zal dit ook enige vertekening geven in het totaal.

Tabel 4.9 Opbouw ledenbestand (%)

	Totaal	Omvang			Aard	
		Klein	Middel	Groot	Binnen-sport	Buiten-sport
	n=53	n=11	n=13	n=29	n=17	n=34
Jeugdleden (11 jaar en jonger)	18	7	20	21	20	17
Jongeren (12-22 jaar)	25	12	21	31	19	27
Jongvolwassenen (23-44 jaar)	25	22	23	27	22	26
Oudere volwassenen (45-64 jaar)	19	29	21	15	22	18
Pensioengerechtigden (65 jaar en ouder)	13	30	15	6	17	12
Totaal	100	100	100	100	100	100

5. Conclusie

Ledenwerving en ledenbehoud

Ledenwerving en ledenbehoud staan hoog op de agenda van de sportverenigingen in Delft. In beleidsplannen is ledenwerving en ledenbehoud het meest genoemde onderwerp en bij de helft van de verenigingen gaat het bestuur er op korte termijn mee aan de slag. De meeste verenigingen willen hun groeiambitie realiseren door het werven van leden. Daarmee maken de verenigingen werk van een van de meest genoemde knelpunten, te weten leden (werving en behoud). Er is wel sprake van een lichte stijging van het aantal verenigingsleden. Er zijn meer verenigingen met een toename van het aantal leden dan met een afname.

Hoewel (slechts) een kwart van de verenigingsbestuurders aangeeft dat zij specifieke doelgroepen goed weet te bereiken, geven veel verenigingen aan één of meer allochtonen en/of mensen met een beperking in hun midden te hebben.

Clustering van verenigingen op kenmerken van het ledenbestand (etniciteit, leeftijd, handicap, topsport) kan inzicht geven hoe groot de groep verenigingen is die een diversiteit aan sporters in haar ledenbestand heeft.

Kader

Een ander belangrijk knelpunt waar verenigingen aandacht voor hebben, is de werving en het behoud van kader. Veel verenigingen hebben plannen gemaakt voor werving en behoud van kader plannen en benoemen dit als een aandachtspunt voor het bestuur voor het komende jaar. Veel verenigingen zijn op zoek naar vrijwilligers. Een vijfde van de verenigingen ervaart momenteel een tekort aan vrijwilligers (overeenkomstig landelijke cijfers). Daarnaast is de helft van de Delftse verenigingen op zoek naar vrijwilligers ondanks het feit dat zij geen tekort hebben.

Twee derde van de verenigingen heeft openstaande vacatures. Waarvan de helft van de verenigingen vacatures meldt op cruciale posities in de club. Dit is met name bij grote verenigingen aan de orde. Verenigingen zijn vooral op zoek naar trainers/begeleiders en bestuursleden. Een aantal verenigingen (15%) is op zoek naar betaalde medewerkers.

Financiën

Ruim de helft van sportverenigingen heeft een gezonde financiële positie en een derde van de verenigingsbestuurders spreekt van een redelijke positie. Ondanks dat dit geen alarmerende cijfers zijn, ervaart de helft van de verenigingen één of meer knelpunten wat betreft de financiën. Hoewel minder vaak dan leden- en kaderproblematiek, is financiën een belangrijk onderwerp van beleidsplannen en heeft het de aandacht van verenigingsbestuurders in het komende seizoen. Twee derde van de verenigingen heeft geen ruimte in de begroting voor onverwachte uitgaven zonder hun reserves aan te moeten spreken (als ze die hebben). Gezien de actuele economische situatie in Nederland vormt de financiële positie zeker een aandachtspunt voor de verenigingen.

Samenwerking

De inspanningen van de gemeente op het gebied van binden, samenwerken en netwerkvorming ten aanzien van spelen, bewegen en sport zijn terug te zien op verenigingsniveau. Bij de helft van de verenigingen met doelstellingen en plannen op papier, is de samenwerking met andere verenigingen als onderwerp verankerd in de beleidsplannen. Na ledenwerving en ledenbehoud is dit het meest genoemde onderwerp. Ook de samenwerking met andere partijen is groot en

divers, zoals met andere sportverenigingen, lokale sportraad, scholen, bedrijven, buitenschoolse opvang en wijkorganisaties. Zeker in vergelijking met de landelijke cijfers, waar voornamelijk wordt samengewerkt met meer traditionele partners, zoals gemeente, sportbond, andere sportverenigingen en in toenemende mate met scholen.

Accommodatie

Er heeft een vernieuwing van het accommodatiebestand, met name van speeltuinen, schoolpleinen en een sporthal, plaatsgevonden, doordat partners op het gebied van welzijn, zorg en bewegen elkaar hebben gevonden (Gemeente Delft 2013). Toch maken de sportverenigingen zich zorgen over de sportaccommodaties. Zo geeft niet meer dan de helft van de verenigingen aan dat de accommodatie in goede staat is, de vereniging nog jaren vooruit kan op de huidige locatie en dat zaken als financiering, exploitatie, huur, beheer van accommodatie en/of clubhuis goed verlopen. Ongeveer een derde van de verenigingen is ontevreden over voornoemde zaken.

Toekomst

De gemeente Delft streeft naar een brede maatschappelijk inzet van verenigingen. De gemeente Delft wil daarom graag weten welke mogelijkheden sportverenigingen hebben en welke knelpunten ze ervaren om een dergelijke rol ook uit te kunnen voeren. De lokale Verenigingsmonitor geeft een overzicht van de stand van zaken bij verenigingen op de thema's beleid, kader, ledenbestand, financiën en accommodatie. De monitor helpt daarmee om inzicht te verkrijgen in de sportverenigingen, waardoor duidelijker wordt waar de kracht van de sportverenigingen ligt en in de komende jaren benut kan worden, waar ondersteund moet worden, welke richting de ontwikkelingen bij de organisaties opgaan. Dat inzicht kan bijdragen aan het vormgeven van het beleid en de uitvoering daarvan.

Wat met name opvalt aan de Delftse cijfers in vergelijking met de landelijke cijfers is dat Delftse verenigingen vooral hun groeiambitie willen realiseren door ledenwerving en daar ook in hun beleid uitvoering aan geven. Dit zou aan kunnen sluiten bij sportparticipatie- of sportstimuleringsbeleid van de gemeente. Daarnaast werken de verenigingen in Delft meer dan landelijk samen met minder traditionele partners als bedrijven, welzijnsorganisaties en buitenschoolse opvang. Mogelijk dat het uitgezette MVV traject hierin terug te zien is. Deze monitor vormt een nul-meting. Een herhaling van de meting (1-meting) over een paar jaar biedt de mogelijkheid om de schetste ontwikkelingen te volgen of ze zich doorzetten. Daarnaast laat een 1-meting zien of het uitgezette beleid (brede maatschappelijk inzet van verenigingen) tot het gewenste resultaat heeft geleid en welke veranderingen er zich hebben voorgedaan.

Naast een meer algemeen overzicht biedt de monitor ook de mogelijkheid om verschillende indicatoren te clusteren. Door beleidsrelevante indicatoren te clusteren kunnen typen sportverenigingen in beeld worden gebracht. Zo worden bijvoorbeeld verenigingen in gemeenten ingedeeld op basis van de mate van vitaliteit of maatschappelijke rol. Voor Delft zou dit bijvoorbeeld diversiteit van het ledenbestand kunnen zijn, of mate van samenwerking of maatschappelijke rol van verenigingen. Niet alle verenigingen zijn in dezelfde mate in staat om een brede maatschappelijke rol te vervullen die de gemeente voorstaat. Iedere vereniging levert op de eigen manier een bijdrage. Daarmee heeft de monitor een instrument in zich om inzicht te geven in welke groepen verenigingen meer of minder geschikt zijn als partner in beleid.

Bijlage I Achtergronden sportverenigingen

Tabel B.1 Verdeling sportverenigingen (tak van sport)

Sporttak	aantal	Sporttak	aantal
Aangepaste sporten	1	Multi- of omnisport	5
Atletiek	1	Roeien	3
Badminton	1	Schaatsen/ijssport	2
Basketbal	1	Schaken	1
(Hand)boogschieten	2	Schermen	1
Boardsporten	1	Schietsport	1
Bridge	3	Tafeltennis	1
Dans	1	Tennis	4
Fietsen/ Wielrennen	1	Turnen	1
Handbal	1	Vecht- en verdedigingssport	1
Hardlopen/trimmen	2	Voetbal	5
Hockey	1	Volleybal	3
Honk- en softbal	1	Windsurfen (wind- en kitesurfen)	1
Jeu de boules/ Petanque	1	Zwemmen	1
Kegelen	1	Zeilen	1
Korfbal	3		
Totaal		53	

Tabel B.2 Verdeling type sportverenigingen

	aantal	Percentage
Team	18	38
Semi-individueel	11	23
Individueel	19	40
Totaal	48	100
Missing		
5 multi-sport verenigingen		
Totaal	53	100

Tabel B.3 Verdeling soort sportverenigingen

	aantal	Percentage
Binnensport	18	35
Buitensport	28	54
Beiden	6	12
Totaal	52	100

Tabel B.4 Verdeling accommodatiebezit sportverenigingen

	aantal	Percentage
Sportaccommodatie en kantine	35	66
Sportaccommodatie	2	4
Kantine	3	6
Geen van beiden	13	25
Totaal	53	100

Tabel B.5 Non-respons analyse op basis van gegevens van de gemeente Delft

	Totaal verenigingen		Responsgroep	
	aantal	Percentage	aantal	Percentage
Omvang vereniging:				
Klein	25	29	9	17
Middel	30	34	18	35
Groot	32	37	25	48
Aard van de sport				
Binnen	37	42	19	36
Buiten	44	51	30	58
Zwemmen	6	7	3	6
Totaal	87	100	52	100

Herculesplein 269 | 3584 AA Utrecht | Postbus 85445 | 3508 AK Utrecht
T +31 (0)30 721 02 20 | info@mulierinstituut.nl | www.mulierinstituut.nl